Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

COFFEE,

QVAM

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDE

DN. IOANN. GEORG. GMELIN,

VNIVERSITATIS h t. RECTORE MAGNIFICO,

MED. DOCT. BOT. ATQVE CHYM. PROF. PVBL. ORD.

FACVLTATIS SVAE p. t. DECANO SPECTATISSIMO,

DOMINO PROMOTORE, PRAECEPTORE

ATQVE PATRONO PIE COLENDO,

AD CAPESSENDVM LEGITIME PRIVILEGIA ATQVE HONORES

IN MEDICINA SVPREMOS,

PVBLICO EXAMINI ERVDITORVM SVBMITTIT

AVCTOR

IOAN. CHRISTOPH. SAMSON GEORGII,

Enzweihingensis,

AD DIEM XXII. NOV. H. L. Q. C. ANNO MDCCLII.

TVBINGAE

LITTERIS ERHARDTIANIS.

PRAEFATIO.

Miraberis, B. L. conſpiciens thema Diſſertationis de Coffee; materiam haud magni forſan ponderis Tibi viſam, parumque utilem; cum tamen iis, quæ magis proſunt, materiis abundemus. Miraberis, quod potus iſtius laudi, cui totus fere orbis favet, & cujus uſus in noſtra potiſſimum Suevia invaluit, adeo, ut inurbanum reputent, inviſentes hac potione non ad ſaturitatem usque expletos dimittere, quin etiam læſa omnibus hoſpitalitas videatur, ni epulis finitis, Coffee potum hoſpitibus proponant, quod inquam, potus

potus hujus magno a delicatis obtento pretio ac laudi, quidquam detrahere mihi ſumam. At majorem adhuc Tibi movebit admirationem, quod nimium potus Coffee abuſum, non ſolam quidem febris exanthematicæ, purpuræ dictæ (multum prohdolor apud nos graſſantis) cauſam eſſe, ſaltem ad ejus incrementum conferre, dixerim. Noli autem credere L. B. me Coffee potum odio habere, vel hiſce intendiſſe paginis, ut potum hunc, qui adeo in deliciis habetur, deteſtabilem atque exoſum reddere ſtudeam: Quodcunque aſſumes, egregie falleris: Poſterius enim ut efficerem, nimis mihi grave eſſet, & ſurdis me potius narraturum fabulam, facile mihi perſuaſum eſſet; Sed eo tendit animus, ut, quantum mei valeant humeri & præſtantiam hujus potus medice adhibiti & conſequentias graves ex abuſu ejus oriundas, non nimis difficili ratiocinio demonſtrem. Quare enixe me Tibi commendans exopto, ut quamvis non ex omni, ex aliqua ſaltem parte, Tibi ſatisfaciam.

AVCTOR.

§. I.

§. I.

Quid Coffee ſit, quod alias etiam Coffea, Caffe, Coffi, Cava, Coave, Chavve, Cafe, Cophe, Chohava, Cahvvæ, Cahve, Cove, Kahve, Kahvee, Koffy, Kafe, Cahua, Choava, Bonna vocatur & ſcribitur, nemo erit, qui neſciat, plurimi enim vel hominum ex plebe perſpectum ſatis habent. Quo autem omnes diſſertationem hanc perlegentes, adæquatam deſcriptionem botanicam adquirant, ex LINNAEI generibus plantarum partes fructificationis, ſecundum numerum, figuram, ſitum & proportionem hic recenſere non abs re fore exiſtimavi, vid. LINNAEI Gen. Plant. Gen. 169.

CAL. Perianthium quadridentatum, minimum germini inſidens.
COROLL. Petalum infundibuliforme. Tubus cylindraceus, tenuis, calyce multoties longior: Limbus planus, quinquepartitus, tubo longior: laciniis lanceolatis: lateribus revolutis.
STAMEN. Filamenta quinque ſubulata, tubo corollæ impoſita. Antheræ lineares, incumbentes, longitudine filamentorum.
PISTILL. Germen ſubrotundum: Stylus ſimplex, longitudine corollæ: Stigmata duo, reflexa, ſubulata, craſſiuſcula.
PERIANTH. Bacca ſubrotunda, puncto umbilicato.
SEM. Bina, elliptico-hemiſphærica, hinc gibba, inde plana, membrana involuta.

A LVDWIGIO ad plantas flore perfecto, ſimplici, regulari, monopetalo, pentantheras, monoſtylas refertur. vid. Gener. Plant. gen 75.

§. II.

Sponte provenit hæc arbor, præſertim in Arabia felici & Perſia; in Americam translata magna in quantitate colitur, neque infrequenter in hortis botanicis & curioſorum reperitur. Variæ nobis afferuntur Coffee ſpecies, quæ præſtantia valde inter ſe differunt. Omnium autem optima ex Oriente translata cenſetur, atque Coffee de Levant appellatur, quæ cæteris minor atque pallidi coloris eſt, hanc ſequitur alia viridiuſculi coloris, Javanica dicta, infimæ autem notæ eſt, cujus ſemina ſunt majora, ex albo flaveſcentia, & ſub nomine Coffee Surinamici venit.

§. III.

Præparationem potus Coffee defcribere, fuperfluum omnino quid eft, cum vel vinitorum ac rufticorum uxores ea fint imbutæ fcientia, ordinis tamen gratia & hoc addam. Fabæ Coffee quantum placet torrentur fub continua agitatione, vel vafe aperto vel claufo; ad caftanearum colorem uftulatæ rediguntur in pulverem, cum aqua coquuntur & decoctum fervens forbillatur. Quidam cum quidam fine faccharo bibunt, quidam cum quidam fine lacte, alii cinnamomum, alii lignum faffafras, alii radicem liquiritiæ, alii anifum ftellatum vel noftras; alii atque alii, alia cum pulvere Coffee permifcent atque decoquunt, alii lacti vaccino five cremori ejus folia lauro-cerafi addere ante hosce viginti annos noftra memoria confueverunt, quod lac deinde potui Coffee admifcuerunt, ut gratum illi faporem emulfionis amygdalinæ conciliarent. Vid. Commerc. litter. Nor. ann. 1733. hebd. 15. pag. 119. in not. & hebd. 49. pag. 389. hunc vero morem noftra etiam memoria rurfus exfpiraffe notum eft, quoniam toxica foliorum lauro-cerafi virtus non tantum aquæ, fed etiam fpiritui vini facillime communicatur, cujus rei teftimonia ampliffima variis in locis idem exhibet commercium. Plurimi fub ebullitione rafuræ cornu cervi tantillum idque non fine omni ratione addunt; hoc enim miculas Coffee innatantes præcipitat, & potui colorem conciliat elegantiffimum & pulchre pellucidum.

§. IV.

Porro funt, qui fabas Coffee crudas intoftas aqua decoquunt, eoque decocto per quasdam utuntur hebdomades, magnamque fanguinem purificandi, ventriculum roborandi, obftructionesque præfertim glandularum mefenterii referandi, virtutem hinc fibi promittunt, inter quos præcipue D. ANDRY hancce commendat methodum. Sed vix ac ne vix quidem tales ab eo expectari poffunt effectus: Nihil enim præter mucilaginem quandam gelatinæ cornu cervi fimilem, tantum aliquo infulfiorem & naufeofæ dulcedinis obtinent; reliquum vero & quod optimum, fal volatile & oleum balfamicum, intactum remanet.

§. V.

Ad fequentium meliorem explicationem atque demonftrationem neceffe erit partes conftitutivas tam fabarum crudarum & toftarum,

quam

quam infusi recensere. Cl. ille Chymicus, D. NEVMANN pulcherrime eas, chymica denudavit analysi, & crudum Coffee in naturali suo statu consideratum, 1.) plurima parte terrestri constare reperit, 2.) partibus gummoso-mucilaginosis, 3.) resinosis, 4.) aquosis, 5.) salinis & tandem 6.) oleosis, vid. ejus Prælect. Publ. de IV. subject. diæt. pag. 162 - 164. Coffee tostum constat ex terra indissolubili, præcipue gummi, resina, & pauxillo empyrevmatici, unde odor, olei, non minus & sale alcalino fixo. De sale volatili valde adhuc dubitat: Quamvis enim sub destillatione omnem ad id obtinendum curam adhibuerit atque laborem, nil tamen nisi paucas quasdam subtiles observavit strias. Alius autem æque celebris chymicus, LEMERY, magnam se ejus accepisse quantitatem affirmat; sequenti observatione adductus, plus LEMERYO quam NEVMANNO assentio. Quodsi enim Coffee fabas clauso vase, sufficienter, ut lubuerit, ustulaveris, vase tunc aperto, tanta circumdaberis nebula, spiculis salinis, volatilibus, sulphureque empyrevmatico prægnante, per os & nares ad pulmones penetrante eosdemque irritante, ut anxie satis respiraveris, tussisque exinde excitata, sat magnam tibi creaverit molestiam: annon hæc observatio salis volatilis quid indicat? Potus Coffee porro inquit NEVMANNVS, nihil est nisi solutio extracti gummosi, oleo subtiliori empyrevmatico paululum infecti. vid. ejusd. præl. publ. de IV. subj diæt. pag. 187. 188. Resinosæ autem partis quoque quidquam ei inesse, experimentum a SCHARSCHMIDIO allegatum, demonstrat. vid. Medicinischer, Chirurgischer, Berlinischer wöchentlicher Nachrichten 3ter Jahrgang. n. 26 -- 29. 1741.

§. VI.

His igitur præmissis ad virtutum potus nostri modice & medice usitati descriptionem, accedamus. Panaceæ omnino nomine insigniendus est, si omnia ab auctoribus data attributa sufficienti ratione, accuratis observationibus atque constante experientia essent fundata. Pauca modo hic allegabimus. FRANCKEN DE FRANCKENAV in flora sua francica rediviva prædicat, quod ventriculum roboret, humores acidos contemperet atque corrigat, flatus dissipet, crapulam a vino ortam solvat, alvum atque mesenterium aperiat, sanguinis circulationem & transpirationem promoveat, lieni atque hepati conducat,

ducat, in raucedine, catarrho, coryza valeat, in malo hypochondriaco, in tuſſe, aſthmate, aliisque pulmonum vitiis magnum præſtet uſum, vim poſſideat nutrientem & antihypnoticam, tumores ſcirrhoſos reſolvat, uterum roboret & ad conceptionem aptiorem reddat, carum, paralyſin, debilem memoriam, capitis dolores, ſtranguriam, apoplexiam &c. curet.

§. VII.

HELLWIG in Lexico ſuo phyſico-medico de hoc potu laudat: Quod obſtructiones ſolvat, ſanguinem attenuet & humores corrigat, quod roboret & nutriat, ſudorem atque lotium promoveat, menſes pellat, crapulam expugnet, capitis dolores mitiget, ſpaſmos, convulſiones, hydropem, tabem atque ſcorbutum curet, flatus atque tormina diſcutiat, memoriæ vires augeat, atque alacres reddat homines &c.

§. VIII.

Ill. FRID. HOFFMANNVS in Med. Rat. Syſt. Tom. I. Lib. II. cap. V. §. V. pag. 357. Potus Coffee ait, non modo ob calidam aquam proficuus eſt, ſed & inſuper terreo ſuo, amaricante, alcalino, oleoſo principio, acido-viſcidas ſordes ex glanduloſa inteſtinorum cruſta eluit acidumque contemperat. In Scholio. Ingens quoque ab hiſce potibus fructus eſt exſpectandus, dum omnis generis ſuccos reddunt fluidos, omnia emunctoria aperta ſervant, ſanguinis circulum & hujus beneficio omnes excretiones, præſertim perſpirationem promovent. Hæc ſufficiant. Quisque ex his perſpectum ſatis habebit, quanto virtutes opere potus Coffee extollant easque exaggerent. Silentio ergo prætereamus ea, quæ præprimis BONTEKOE, LVDOLFFVS, ZORNIVS, MAPPIVS, BAINESIVS, MAISNERVS, STRAVSIVS, multi gallorum aliique de ejus uſu ac virtutibus tradiderunt.

§. IX.

Ex mea ſententia in ſequentibus potiſſimum morbis, adhibitis cautionibus neceſſariis uſum exhibet atque virtutem. In diarrhœa nimirum, dyſenteria, colica flatulenta, in doloribus capitis ex ventriculo male digerente ortum trahentibus; id quod jam BAGLIVVS in operibus ſuis pag. 76. annotavit. Cum de Caphe inciderit ſermo, inquit, obiter moneo, potionem Caphe eſſe ſecretum infallibile, ad

tollen-

tollendum capitis dolorem postmeridianum, qui vitio stomachi male digerentis nonnullas post prandium horas venit. Id in innumeris observavi ægrotantibus Romæ. Id in me ipso quotidie observo. - - - Cum stomachus debilis valde sit, tribus post prandium horis, dolore capitis, gravitate, mœrore, vexari incipio, quæ quoniam a stomacho male digerente fiunt, duos vel tres Caphe cyathos haurio, & momento temporis, ac fere ad miraculum, a malis prædictis me statim libero. Ad roborandum ventriculum, juvandam coctionem & somnum profligandum æstimo. Sanguinis circulum & inde dependentes excretiones promovere, concedo. Quando autem & in quibus subjectis tales expectandi sint effectus medicamentosi, vel plus vel minus, de his Cl. ALBERTI in dissert. de Coffee potus usu noxio. 1730. fusius scripsit. Hæque sunt virtutes, quas potui Coffee, justo modo præparato, modice & adæquato tempore adhibito adscribimus.

§. X.

Inter alios a potu Coffee recensitos usus, restat unus adhuc dicendus. Diu nondum est, ex quo potus Coffee antifebrilis, sub nomine germanico, Fieber-Caffee notus, a quibusdam nostrum præscribitur Medicorum. Quid sit & sibi velit, paucis allegabimus. Cortex nimirum Peruvianus notissimus, grosso modo contusus, Coffee tosto pulverisato permixtus, eodem modo aqua decoquitur fontana, quo potus Coffee ordinarius. Sumunt ex gr. Cort. Peruv. pro adulto ℥ß. Coffee tost. ℥j. vel duas, addunt pro re nata Cort. culilab. Cinnamom. ana ℨß. vel alia quæcunque pro ratione symptomatum; mixta coquunt cum aquæ fontanæ ℔j. & mane vesperique addito lacte & saccharo omne quod decoctum est, ægrum haurire jubent. Quanta huic decocto Coffee virtus adscribenda sit antifebrilis, nescio: vix ac ne vix quidem quidquam efficit; sed ex ea potissimum ratione Coffee corticem immisceri peruvianum arbitror, ut ingratum hujus atque nauseosum saporem paululum corrigat, & delicatiores ad corticis usum eo lubentius quasi seducantur. Circumferuntur etiam liquores quidam spirituosi, gallicæ genti imprimis maxime usitati, amœnissimo tosti Coffee odore imbuti, multorum palatis maxime arridentes; de hisce nil habemus, quod dicamus; non enim jam nostrum est de liquorum spirituosorum noxis & utilitatibus, quas corpori humano afferunt, prolixius disserere; Non tamen diffitemur, admixtum Coffee eo modo nocere non posse, quam nocet in solenni nostro

infuso; quoniam destillatio impedit, quo minus particulæ Coffee rudiores, obstructionibus materiam præbentes, alembicum transcendere possint.

§. XI.

Progrediamur nunc ad ea, quæ ex abusu potionis Coffee oriri solent incommoda atque mala. Nemo inficias ibit, Coffee abusum summum fere apud nos, sequiorem præprimis sexum, assecutum esse fastigium. Eadem quæ Ill. FRID. HOFFMANNVS de sua, nos de nostra, omni jure asserere possumus patria. Adeo in patria nostra hujus potus usus invaluit, ut quasi Coffee-mania ubivis ferme regnare videatur, quum præsertim fœminæ nobilioris æque ac vilioris sortis, quotidianum illum habeant, & non solum mane, sed etiam post meridiem domi & foris convenientes eundem cupide sorbillent, & se invisentibus omnibus rationum ponderibus persuadere gestiant.

§. XII.

Sed quænam sunt ea, quæ hicce abusus profert incommoda? BAGLIVVS jam in operibus suis pag. 76. quædam annotavit. Potus nimius Caphe, dicit, capitis morbos producit, vigiliam, tremorem, calorem &c. Duos vidi ex Cophe nimio abusu incidisse in tremorem brachii & debilitatem, statimque convaluisse, ejusdem potione intermissa, nec nisi cum moderamine adhibita.

§. XIII.

NENTER in Physiolog. Cap. IV. Membr. IV. Art. II. Punct. II. §. 28. inquit: Cholericis parum prodest, & facile in iisdem palpitationes cordis ac artuum tremorem producit, imprimis si tempore matutino & vacuo adhuc ventriculo assumitur. Possem hoc confirmare multis exemplis eorum, quos familiariter novi.

§. XIV.

Porro videatur Ill. FRID. HOFFMANN. opusc. med. pract. pag. 500. §. 16. Potum Caffee nemo facile noxium in se pronunciabit, utpote cum non modo Turcarum, sed & Germanorum solemnis nostris temporibus mos sit, & summo mane & mox a cibo sumto eum in maxima copia assumendi, nihilominus non sine noxa sæpenumero id fieri, experientia multiplici habemus confirmatum. Ejus enim nimius & fere quotidianus usus infirmioribus maxime fœminis valde nocet, quæ nervorum & virium insignem inde debilita-

tem

tem reportant, dum morbo vel puerperio accedente tam notabilis languor oritur, ut vires ſymptomatibus evincendis vix ac ne vix quidem ſufficiant. Novimus complures quoque viros a frequentiori ejus uſu tremorem manuum contraxiſſe, alios vigilia & ſenſuum imbecillitate preſſos fuiſſe: ſiquidem fabæ hæ arabicæ perinde ac aliæ fabarum ſpecies, oleo non adeo nervis blando ac amico, ſed gravi & adverſo ſunt imbutæ, quod jam debiles & languidos nervos plus debilitat.

§. XV.

Valde imo probabile eſt, largiorem potus Caffee nimis concentrati uſum noſtro jam tempore in ſexu ſequiori præcipuam exiſtere cauſam chloroſeos: fœminæ enim utplurimum parum adſumunt potulentorum, ita ut ſæpius vix ſemel intra unius diei dimenſum bibant, per quotidianas autem, quæ in corpore fiunt, excretiones multum a maſſa ſanguinis & humorum decedit fluidi, quod niſi reſtituatur, neceſſario humores evadunt ſpiſſiores, & ad liberiorem per minima vaſcula circuitum minus apti, ad infarctus contra & oppilationes, quæ chloroſeos cauſa, magis exiſtunt idonei. Quodſi autem fit, ut bibant, ſolo potu Caffee, tanquam nectare, ſpretis vino, cereviſia, aqua pura, acidulis ſeſe ingurgitant. Quid ergo impedit, quo minus ſtatuamus, ſanguinem, præſertim fœminarum vitæ otioſæ deditarum earumque, quæ adſtrictioris ſunt alvi, ſupra dicto modo ſpiſſiorem jam exiſtentem, multis heterogeneis, aduſtis & oleoſis imbui particulis, harumque, niſi ſufficiens cum ipſa bile per hepatis ductus excretorios fiat ſeparatio, & colorem & qualitatem jam pravæ indolis in pejorem cum tempore immutari?

§. XVI.

Multos adhuc ex abuſu hujus potionis oriri poſſe morbos, res eſt extra omnis dubitationis aleam poſita, quos omnes allegare eorumque originem demonſtrare, ſpatium nimis foret anguſtum. Plura evolvi poſſunt in Diſſertatione D. PLAZ de potus Coffee abuſu, catalogum morborum augente, reſp. J. G. GLEDITSCH 1733. Lipſiæ. Indicaſſe nobis ſufficit §. V. Caffee toſtum ejusque infuſum reſinoſis, empyrevmaticis, calidis & ſanitati utplurimum non conducentibus, quoad maximam partem indiſſolubilibus & niſi mere terreſtribus, reſpective tamen fixioribus, gummoſis, ſpiſſioribus atque gravioribus conſtare partibus. Quid vero quæſo boni hæ producant in corpore humano? cum inſuper ſolo jam potu non contenti fabas

toſtas comedant, atque ſedimentum avide multi deglutiant. Unde obſtructiones, anxietates circa præcordia, cordis palpitationes, tremor artuum, pallor faciei aliaque incommoda.

§. XVII.

In præfatione dixi, me nimium potionis Caffee abuſum non qua ſolam quidem & primariam accuſare purpuræ cauſam, ſaltem ad incrementum ejus conferre eſſe perſuaſum; id quod explicandum atque probandum mihi adhuc incumbit. Quo autem eo clarius hoc atque diſtinctius demonſtrem, de purpuræ ætate atque geneſi quædam ſunt præmittenda.

§. XVIII.

Purpurata febris, poſtquam circa annum 1652. Lipſiæ primum cœpit, ſucceſſive adeo vires ſumſit & longe lateque proceſſit, ut in plurimis Germaniæ minimum locis jam nota ſit atque ſolennis. Anno MDCCXXIII. primum comparuit Francofurti ad Mœnum. In Würtembergia noſtra & Tubingæ imprimis vetus fama fert, morbum in nobili quodam Saxone anno circiter hujus ſeculi XVIII. primum fuiſſe obſervatum. vid MAGNIF. DN. PRAES. Diſs. de febre miliari §. VI. Differunt ratione ætatis inter ſe Auctores: Quidam purpuram veteribus quibusdam jam a ſeculis ſatis cognitum fuiſſe morbum contendunt, quidam & recentiores potiſſimum a nonaginta vel centum annis demum invaluiſſe affirmant. Solum ex recentioribus audiamus KRUGERUM in ſeiner Natur-Lehr dritten Theil, pag. 223. § 217. dicentem: Dieſe Krankheit, ſcil. purpura, iſt den Alten entweder gar nicht oder wenig bekannt geweſen, wie ſie dann auch in einem Lande gewöhnlicher als in dem andern iſt, und wer an dem Friſel zum Ritter werden wolte, der würde ſeinen Feind nicht in Rußland oder Schweden, ſondern in Sachſen aufſuchen müſſen. Kurz, es ſcheinet, daß das Friſel eine Erfindung der neueſten Zeiten ſey, weil man nur ſeit 100. Jahren etwas davon gewußt hat; und den Aerzten iſt dadurch der Vortheil zugewachſen, ihre Wiſſenſchaft mit einem neuen Capital zu bereichern. In dem 2ten Theil pag. 324. §. 169. Und was ſoll man von dem Friſel ſagen, welches eine Krankheit iſt, die die Menſchen ſelber hervorzubringen in unſern Tagen die Geſchiklichkeit gehabt haben, und welche nun dergeſtalt zur Mode geworden, daß es beſonders hier in Sachſen bey dem Frauenzimmer, wann

sie sich im Kindbette befinden, fast nothwendig zu seyn scheinet? (non de Saxonicis solum, sed de Suevicis quoque hoc dicere licet) Ich rede nicht von gemeinen Leuten; dann diese haben die Ehre nicht eine Krankheit zu bekommen, die eine Tochter einer sehr fruchtbaren Mutter, dergleichen eine übermäsige Zärtlichkeit ist, genennt werden könnte. Gewis vornehme Leute thun sehr wohl, daß sie sich in allen Stüken von dem Pöbel zu unterscheiden suchen. Der gemeine Mann ist beständig gesund, ware es also nicht nöthig, sich neue Krankheiten zu verschaffen, um an einer so nothwendigen Sache niemals einen Mangel zu haben. Daß aber in der That das Frisel eine Krankheit seye, welche unsere Vorfahrer entweder gar nicht, oder doch nicht so häuffig gehabt, bezeugen die Nachrichten der Arzney-Verständigen aus älteren Zeiten. Dann man wird finden, daß das Frisel nur so lange Mode gewesen, als das Caffee trinken gemein geworden.

§. XIX.

Ex his oritur quæstio, quam diu Coffee potatio moris sit? NEVMANNVS multis de hac materia perlectis libris atque scriptis, certissima fide niti asseverat, fructum Coffee anno MDCL. primum Massiliam transmissum, post in Angliam & Hollandiam demum & ad nos esse translatum. Triginta & quod excedit sunt anni, uti MAGNIF. DN. PRAESES mihi retulit, ex quo hic Tubingæ potatio hujus infusi inchoata est. Quo vero anno ex. gr. Lipsiæ, Francofurti &c. primo huncce potum gustaverint, me fugit, cum nec NEVMANNVS, nec alii quandam de eo faciant mentionem, præter id, quod præcedenti §. XVIII. allegatus KRVGERVS generaliter ait. Tantum saltem ex hoc colligere licet, quod, cum anno MDCLII. Lipsiæ primum purpura innotuit, & ex eo tempore per totam Germaniam sese extendit, teste Ill. FRID. HOFFMANNO, Coffee autem ejusque potatio in Gallia & Anglia octoginta vel centum, in Germania autem nostra quinquaginta vel sexaginta annis invaluit, quod, inquam, haud magna ætatis purpuræ & Caffee potus differentia intercedat; consequenter quod Caffee potus ad purpuram procreandam non parum ratione temporis & ætatis utriusque potuerit conferre.

§. XX.

Ad rem vero eo melius enucleandam & scopum præfixum consequendum, internas nunc purpuræ causas indagabo. Sed hic hæret

aqua! omnes enim inter se differunt Auctores atque dissentiunt; unusquisque aliam fovet sententiam, nec ex observationibus, nec ex cadaverum sectionibus satis perspectas eas habemus. Tutissimum igitur fore arbitror, si cum Viris quibusdam Celeberrimis atque Illustrissimis sentiam, & demonstrem, an infusum Coffee vel potius ejus abusus tales producere valeat effectus, nec ne. Sub abusu autem non ea tantum intelligimus, quæ in fine §. XVI. allegavimus, sed injustam quoque præparationem, si videlicet aut fabæ nimis sunt tostæ, aut nimia quantitas ad infusum adhibetur, aut tempus ad subsidendum necessarium negligitur, aut etiam si inconvenienti tempore sorbillatur.

§. XXI.

MAGNIFICVS DOMINVS PRAESES in Dissert. de febre miliari, resp. Dn. Lic. VARENBÜLERO 1752. §. XXVIII. p. 25. ait: Summa verisimilitudine gaudet, causam papularum miliarium in corpore latere & provenire ab ipsa febre, quæ materiam criticam ad peripheriam corporis pellere annititur, ibi autem expellere nequit, sive hoc vitio liquidorum transmittendorum, sive canalium transmittentium, sive utrorumque fiat; In liquidis transmittendis vix culpam latere posse, cum tenuissima sint; Canales itaque forte esse obstructos, in quibus coercetur hæc materia. Infusum autem Coffee nihil esto, nisi solutio extracti gummosi pauxillo resinæ & olei empyrevmatici subtilioris imprægnati. Num autem partes hæ in corpore humano adeo secernantur, ut nec quidquam earum liquidis per canales transmittendis permisceatur? Num partes gummosæ & resinosæ, licet solutæ, humores nostros a natura omnino tenuissimos, non quadam imbuant tenacitate atque densitate, ut isti humores ad transitum per vasa minus sint idonei? Vix ac ne vix quidem quadam gaudet probabilitate. De partibus terrestribus nil dicam, quisque enim satis perspiciet, eas ad canales quoscunque obstruendos, non parum conferre.

§. XXII.

Causa purpuræ rubræ materialis est, serum impurum, salsum, acre, sulphureum, excrementitium; alba vero & acuta miliaris, a lympha & succo nutritio ad acido-vappidam, putridam naturam accedente, suboritur. Causæ remotæ sive procatarcticæ omnia ea sunt, quæ succorum abundantiam ingignunt. Evenit autem hoc in iis, qui lauto & pollucibili victu, item qui potu parco, crasso, & aqua impura & squalida utuntur, qui alvum gerunt strictiorem, qui

vigiliis

vigiliis & meditationibus impensioribus robur atterunt. &c. &c. Hæc sunt verba Ill. FRID. HOFFMANNI. Quodsi nunc ea, quæ Ill. hic Vir, & ea, quæ nos §. V. de Coffee tosto ejusque infuso & §. XVI. & XX. de ejus abusu diximus, paulo adcuratius perpendamus, facile patebit, terram illam indissolubilem, partem illam & gummosam & resinosam & salinam, oleum empyrevmaticum tam crassum quam subtile, non posse non sordes in corpore gignere humano atque humores immutare adeo, ut necessario propria vi sua a centro ad peripheriam expellente & exæstuante, tales tandem protrudant pustulas, quales in alba & rubra conspiciuntur purpura.

§. XXIII.

Ad producendam purpuram dicit KRUGER in seiner Natur-Lehr 2ten Theil, pag. 325. omnis cardo in eo præcipue vertitur, ut tenax quædam materia in poros impellatur, pori autem ad ejus transitum non satis sint aperti. Quod nunc ad Coffee infusum spectat, demonstravi, id plurimam partem ex solutione partium gummosarum constare, quæ ad cutis poros deferuntur, ibique tam diu libere permeant, quam diu satis sunt aperti, cum autem a minimo quocunque aëris frigidiusculi attactu occludantur, fieri solet, ut materia hæc, per insensibilem modo transpirationem sensim & sensim educenda, in poris hæreat atque pruritum pariat.

§. XXIV.

Quotidianæ & experientia & observationes docent, non plebejos & inopes, aqua pura vel lacte, vel vino sese reficientes, purpura infestari, & si contingat, rarissimum esse exemplum, sed honoratiores, opulentos, qui laute vivunt, & potus calidos in deliciis habent. Multos autem purpura jam esse correptos, qui nunquam Coffee viderunt, haud negaverim, nec contendam, purpuram, prius quam Coffee potatio moris facta est, morbum fuisse plane incognitum, sed in hac perstare mihi licebit sententia, quod ratione purpuræ Coffee potatio valde suspecta, & nisi ejus causis proximis, tamen remotis procatarcticis omni jure sit adnumeranda.

§. XXV.

Quæstionem, an infusum Coffee cum vel sine lacte, cum vel sine saccharo sit usurpandum, uniuscujusvis gustus optime decidet; acredine tamen in ventriculo & multo muco atque pituita in pectore laborantibus, consultius duco, si nullum lac & parum sacchari addant.

dant. Quando maxime conducat, an mane, an ſtatim poſt prandium, an præteritis antea horis quibusdam, an noctu, propter varietatem ſubjectorum difficile eſt determinatu. Plura de his in Diſſert. Cl. MICH. ALBERTI, reſp. GRIMMANN, de Coffee potus uſu noxio, 1730. §. IV. pag. 23 - - 26. Duobus vel tribus poſt prandium horis optimum eſſe in me ipſo expertus ſum, & multi jam mihi retulerunt, quod hoc tempore eo uſi cordis palpitationes, anxietates circa præcordia & artuum tremores vel plane non vel ſaltim multo minori gradu, quam mane obſeruarint.

Optandum omnino eſſet, ut quilibet ſuæ magis proſpiceret ſanitati, & paulo majori mentis trutina perpenderet, quam longe nos a diæta majorum, qui provectiorem ætatem aſſecuti ſunt, aberremus. Plurimi certe morbi nos invadentes a ſolis diætæ erroribus ſuam trahunt originem; Quot & quantos modo ratione potulentorum, quotidie committimus? Certe

Sanior eſſe potes, ſi cum moderamine potes.

Non quantum velis, ſed quantum debeas, non quid cupias, ſed quid conveniat; ſed ſua quemque trahit voluptas, & hic terminus eſto!

T A N T V M.

PRAENOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

HVIVS DISSERTATIONIS AVCTORI

PRAESES.

In laudes Tuas, quas ſtudio Tuo indefeſſo Tibi comparaſti, vel & hac diſſertatione conſcribenda omni nomine promeritus es, amplius ut excurram, non opus eſſe cenſeo. Res ipſa loquitur. Voluiſti publicum eruditionis Tuæ ſpecimen edere. Quare nihil plane mutare e re viſum eſt, ut Tuum id ſpecimen citra ullam veritatis diſſimulationem agnoſcant omnes. Equidem nollem in omnibus Tecum ſentire. Videris mihi ſale volatili infuſi Coffeæ aliquanto nimis eſſe liberalis. Tempora etiam purpuræ & potus Coffeæ nimium adhuc a ſe invicem diſſentire videntur, quam ut conſenſus eorum ea ratione extorqueri queat, quum Tu optas. Nihil tamen obſtat, quo minus laudem conatus Tuos & Optimo, eoque maxime Reuerendo Parenti Tuo & venerandæ Matri honores filii ex animo gratuler, Tuoque me ulterius amori commendem. Vale. Scripſi d. XVII. Novembr. CIↃIↃCCLII.